

Motion till riksdagen 2011/12:Sf284

av **Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V)**

Jämställd föräldraförsäkring

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en individualiserad föräldraförsäkring.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om höjning av tak och ersättningsnivå i föräldraförsäkringen.
3. Riksdagen beslutar att avskaffa vårdnadsbidraget.
4. Riksdagen beslutar att avskaffa jämställdhetsbonusen.

2 En jämställd föräldraförsäkring

Hur föräldrar ska förmås fördela ansvar för hem och barn lika är en av de mest centrala jämställdhetsfrågorna. Det är väl belagt att det ojämna uttaget av föräldraledigheten har negativa effekter på kvinnors löneutveckling och anställnings- och arbetsvillkor.

Kvinnor tar i dag ut nära 80 % av föräldraledigheten. Detta vet arbetsgivarna. Därmed står det ”hög risk för framtida frånvaro” i pannan på varje kvinna i fertil ålder, vilket självklart spelar in vid såväl rekrytering som lönesättning och beslut om befordran eller fortbildning. Det innebär inte nödvändigtvis att arbetsgivarna medvetet vill diskriminera. Deras handlande beror på att de ogillar frånvaro. De handlar ”fönuftigt” på basis av befintlig kunskap och även av föreställningar och normer som säger att det är kvinnorna som är ytterst ansvariga för barnuppföstran.

På motsvarande sätt räknar arbetsgivare med att män som blir föräldrar ska jobba på i oförändrad takt och inte vara frånvarande för att ta hand om sina barn. Arbetsvillkoren på manligt dominerade arbetsplatser är därmed inte alls anpassade till att de anställda också ska kunna ta föräldraansvar. Undersökningar från bl.a. Göteborgs universitet har också visat att många arbetsgivare är direkt negativt inställda till att män tar ut föräldraledighet.

Fel! Okänt namn på

Dessa förväntningar och strukturer återskapar det förlegade mönstret att hem och barn är kvinnors ansvar, medan mäns huvuduppgift är att arbeta och försörja familjen. Ska detta mönster ändras, krävs en radikal förändring av det faktiska uttaget av föräldraledigheten och det dagliga ansvaret för barn och hemarbete. De enda förändringarna i fördelningen av mäns och kvinnors uttag av föräldraledighet som åstadkommit sedan försäkringen infördes på 1970-talet har skett i samband med ökad kvotering. Informationskampanjer och skarpare skrivningar i diskrimineringslagstiftningen har däremot inte lett till några mätbara effekter. Inte heller har den jämställdhetsbonus regeringen införde under förra mandatperioden lett till någon ökning av mäns uttag av föräldraledighet.

Vänsterpartiet anser att det är dags att ta konsekvenserna av dessa erfarenheter och göra om föräldraförsäkringen så att den delas lika mellan föräldrarna, utan möjlighet att överlåta dagar. I de familjer som består av en förälder ska naturligtvis alla dagar kunna tas ut av den föräldern.

Föräldraförsäkringen bör göras om så att antalet dagar delas lika mellan föräldrarna utan möjlighet till överlåtelse. Undantag ska kunna göras för ensamstående föräldrar. Regeringen bör återkomma med förslag om en individualiserad föräldraförsäkring. Detta bör riksdagen begära.

3 Föräldraförsäkringen i familjer med fler än två föräldrar

Allt fler barn lever i andra familjekonstellationer än den traditionella kärnfamiljen. Det blir allt vanligare att samkönade par väljer att skaffa barn i konstellationer om två mammor och en pappa, två pappor och en mamma eller två av varje. I dag kan endast två personer vara vårdnadshavare, vilket är problematiskt för framför allt barnen i dessa familjer. Vid eventuella separationer riskerar barn exempelvis att gå miste om rätten till umgänge med en eller flera av sina föräldrar.

Vänsterpartiet anser att familjelagstiftningen måste moderniseras så att fler än två personer kan vara vårdnadshavare för ett barn. I samband med en sådan lagändring måste också föräldraförsäkringens utformning ses över för att kunna anpassas till denna typ av familjer.

4 Höj den tillfälliga föräldrapenningen och taket i försäkringen

Ändringar i föräldraförsäkringen bidrar till den ökande fattigdomen i småbarnsfamiljer. Regeringen har sänkt taket för tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning från 10 till 7,5 basbelopp samt ersättningsnivån för alla föräldralediga till 77,6 %. Sammanlagt har regeringen sparat in miljardbelopp

på sänkta ersättningsnivåer för småbarnsföräldrar. I vårt budgetalternativ anvisar vi 1 000 miljoner kronor för att höja taket i ett första steg till 8 basbelopp 2012 och ersättningsnivån till 80 % i föräldraförsäkringen.

Enligt Försäkringskassan har männens andel av uttaget av dagar med tillfällig föräldrapenning sjunkit sedan regeringens försämringar, vilket är ett trenderbrott jämfört med den positiva utveckling som har skett sedan 1999 då männens andel har ökat varje år. Mot bakgrund av det som anförs bör regeringen skyndsamt återkomma med förslag om höjning av tak och ersättningsnivå i föräldraförsäkringen. Detta bör riksdagen begära.

5 Slopa vårdnadsbidraget

För att få ut fullt vårdnadsbidrag ska barnet inte delta i förskola som är offentligt finansierad. Men barn som inte går i förskolan riskerar att få sin språkutveckling försenad. Detta är speciellt allvarligt för barn till invandrade föräldrar, som riskerar att gå miste om den tidiga språkinläringen.

På Järnafältet i Stockholm har två förskolor fått stänga till följd av att barnen hålls hemma med vårdnadsbidrag. Skolverket har tidigare varnat för att vårdnadsbidraget skulle öka klyftorna i förskolan. Alla barn har inte längre samma rätt till barnomsorg av god kvalitet, vilket strider mot barnkonventionen. Vi är djupt oroade över att klyftorna mellan barn ökar. En anledning till att förskolan subventioneras är att den är en pedagogisk verksamhet som utvecklar barnens sociala förmåga. Det är i förskolan som grunden till det livslånga lärandet läggs. Att skattepengar nu används till att hålla barn borta från förskolan är därför en utveckling i helt fel riktning. Det är även högst rimligt att ifrågasätta kommunernas kostnader för vårdnadsbidraget särskilt med tanke på att det är så få föräldrar som använt sig av bidraget.

Under 2009 betalade kommunerna ut 135 miljoner kronor i vårdnadsbidrag. Detta hade räknat på en medellön på 23 000 kronor per månad samt arbetsgivaravgifter räckt till ca 358 förskollärartjänster på heltid.

6 Vårdnadsbidraget motverkar jämställdheten

Vårdnadsbidraget tas främst ut av kvinnor som saknar ett fast arbete. Bidraget som är på 3 000 kronor i månaden går inte att försörja sig på och ger inga pensionspoäng. Reformen ökar därför kvinnors beroende av en partner som försörjer dem. Följden av en försvagad förankring på arbetsmarknaden är sämre pension, sämre ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och sjukdom, sämre möjligheter till karriär och löneutveckling. Vid en separation kan konsekvenserna för kvinnan som varit hemma med vårdnadsbidrag bli direkt förödande för hennes möjligheter att försörja sig. Regeringens egen expertgrupp har nu konstaterat att vårdnadsbidraget är en fattigdomsfälla för in-

Fel! Okänt namn på

vandrade kvinnor utan arbete och föreslår att bidraget tas bort (ESO, juni 2011).

Regeringen bör därför avskaffa vårdnadsbidraget. Detta bör riksdagen besluta.

7 Jämställdhetsbonusen är en misslyckad jämställdhetsreform

Pappor tar i dag ut ca 23 % av föräldradagarna. Trots att pappors uttag av föräldradagar har ökat något skulle det med dagens takt ta 31 år innan uttaget blir jämställt mellan kvinnor och män. Syftet med regeringens jämställdhetsbonus var att få män och kvinnor att dela mer lika på föräldraledigheten. Men antalet pappor som tar ut föräldradagar har inte blivit fler p.g.a. bonusen enligt en rapport från Försäkringskassan. Vi var kritiska till jämställdhetsbonusen redan när den infördes. Nu är det uppenbart att den inte fyllt sitt syfte och därför bör den avskaffas. De nyligen genomförda förenklingarna av bonusen kommer möjligtvis att leda till att något fler föräldrar använder sig av den. Men bonusen förändrar inte i grunden problemet med att pappor som grupp tar ut för få föräldradagar. I stället blir bonusen en uppmuntran till de föräldrar som antagligen redan delar lika på ansvaret för barn och hemarbete.

Regeringen bör därför avskaffa jämställdhetsbonusen. Detta bör riksdagen besluta.

Stockholm den 4 oktober 2011

Wivi-Anne Johansson (V)

Ulla Andersson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Jacob Johnson (V)

Josefin Brink (V)

Christina Höj Larsen (V)